

הסכמת הראשון לציון הרב הראשי לישראל הגאון רבי דוד יוסף שליט"א

David Yosef

Rishon Lezion Chief Rabbi of Israel
ident of the Great Rabbinical Court

דוד יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

מכתב ברכה

הובאו לפני גיליונות הספר הנותן אמרי שפר "דע מה שתשיב", אשר חיבר היקר והנעלה אוצר כלי חמדה, הרה"ג ר' יעקב אריה שליט"א, ראש כולל "כף החסד", ומחה"ס "לפרוש כנפיים".

בעברי בין בתריו ראיתי כי את הכל עשה יפה בעתו, לכתוב בבהירות וברהיטות מאמרי הגות והשקפה על עניני אמונה ובטחון, ובתוספת עיונים בכמה נושאים מהותיים וחשובים, בבירור הסתכלות הנכונה על הנהגת בני התורה, ונסמך בדבריו על רבותינו גדולי הדורות זיע"א.

והדברים נכוחים ומחווירים היטב בצורה ישרה וסדורה דבר דבור על אופניו, ויש דברים תועלת גדולה להתחזקות והתגברות בעבודת השם יתברך באמונה אמיתית ובבטחון.

ובנוסף, פתח פה ומענה לשון בענינים אשר יש בהם לפעמים איזה תהייה ותעייה באשר לדרך אשר ילכו בה והמעשה אשר יעשו, והכל כתוב וערוך בשפה ברורה ונעימה בטוב טעם ודעת, ולפעלא טבא אמינא איישר חיליה לאורייתא.

והנני לברך מקרב לב את הרב המחבר שליט"א, שיזכה להמשיך ולכתוב עוד חיבורים טובים ומועילים לזכות את הרבים, ולהגדיל תורה ולהאדירה, מתוך עושר וכבוד, נחת ושלחה וכל טוב, אמן.

בברכת התורה

דוד יוסף

הראשון לציון הרב הראשי לישראל

נשיא בית הדין הרבני הגדול

הסכמת הגאון רבי מרדכי מלכא שליט"א

ניר חזרה שקרונה אלך

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

ב"ד צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

יום ג' כ"ט אייר תשפ"ה

דברי ברכה

הובאו לפני גיליונות הספר הנפלא "ודע מה שתשיב גם לעצמך" אשר חיבר כבוד האברך היקר הרה"ג יעקב אריה שליט"א, אשר בו עוסק בענייני אמונה והשקפה לאור הרוחות הנושבות בימינו, ובפרט עם התפתחות המדיה אשר נמצאות בכל מקום ובהישג יד. והאריך בדברים נפלאים כמעשיו בספרו הראשון "לפרוש כנפיים", כך עשה בספרו הנוכחי.

רבות הן השאלות שמתעוררות ברחובותינו, ובפרט שישנם לדאבונינו הסוברים שעולם התורה ממש מיותר, 'ומאי אהנו רבנן' (סנהדרין צט). והאריך המחבר בטוב טעם ודעת להבהיר דרכה של תורה ולומדיה ועד כמה 'אשריינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה מאוד ירושתינו'.

ואשרי הזוכה להיות חלקו מיושבי בית המדרש, ובתורתו יהגה יומם ולילה עדי זקנה ושיבה, וכמאמר התנא (אבות ה, כג): "בן בג בג אומר הפוך בה והפוך בה דכולא בה, ובה תחזי וסיב ובילה בה, ומינה לא תזוע שאין לך מידה טובה הימנה". לא נצרכה אלא לברכה שחפץ השם בידו יצליח, ודבריו יעשו פירות ויזכה לברך על המוגמר בקרוב, ויהיה לתועלת לרבים ויזכה שיפוצו מעיינותיו חוצה ברוב טובה וברכה עד זקנה וגם שיבה אמן.

הכותב לכבודה של תורה

הצב" מרדכי מלכא

הסכמת הגאון רבי יצחק יוסף שליט"א

Harav Yitzchak Yosef
Grandson of Maran Harav
Ovadia Yosef
head of the kolel
and community of Shaarey Rahamim
phone: 03-5707747

הרב יצחק יוסף
נכד מרן רשכבה"ג
הרה"ג עובדיה יוסף זצוק"ל
ראש כולל ומו"ץ קהילת
שערי רחמים אלעד
טלפון: 03-5707747

כה' תשרי ה'תשפ"ה

בס"ד

הובאו לפני גליונות הספר 'דע מה שתשיב' לידידי הרה"ג ר' יעקב אריה שליט"א ראש כולל 'כף החסד' ומחבר הספר החשוב 'לפרוש כנפיים'. עיינתי בספר הרבה ומצאתי בו דברי חיזוק נפלאים באמונה בבורא עולם, באמיתות התורה הקדושה, ובאושר והטוב בעולם הזה אשר זכו לו שומרי התורה והמצוות.

ויש לידע שבספרו נמצאת תועלת גדולה גם לאנשים שלא שואלים ולא נשאלים, כי זה מחזק מאוד בליבנו את האמונה, ודבר זה טעון חיזוק תמידי ועבודה תמידית. החומר מוגש בטוב טעם ודעת, בשפה ברורה ועדכנית לפי צורך בני דורינו. אציין שסוגיות האמונה אשר נתלבנו בספר זה הינן בדרך רבותינו הקדושים (הגרא"מ שך זצ"ל והג"ר יחזקאל לוינשטיין זצ"ל כמבואר בספריהם 'מחשבת מוסר' ו'אור יחזקאל', וכפי ששמעתי מתלמידיהם שהיו מבררים שוב ושוב את יסודות האמונה והראיות הברורות לה) שאין מתעסקים בחקירות ושאלות כלל, אלא ביסודות הפשוטים המתיישבים על לב כל אדם.

---

1. כתב ליקו"מ (ח"ב ה' אות א') העיקר הוא האמונה וצריך כל אחד לחפש את עצמו, ולחזק את עצמו באמונה. ובספר פרפראות לחכמה (ח"ב תורה ה' בסוף) כתב: ידוע שכל עסקו של רבינו ז"ל גם בחיים חיותו היה העיקר להכניס מדת האמונה בישראל לגדלה ולהשלימה בבחינת 'ורעה אמונה'. וכ"כ בשיחות הר"ן רי"ט שכל דיבוריו שמדבר כל כוונתו היה הכל בשביל להכניס אמונה אמיתית בלב כל אחד ואחד מישראל. ושם באות לג' כתב שאצל העולם אמונה הוא דבר קטן, ואצלי אמונה הוא דבר גדול מאד. וכתב תלמיד המגיד ממעזריטש בספר יסוד המעלה (ח"ב עמ' קכב) 'ואל תאמר בודאי אני מאמין ובפרט מה שהשכל מחייב, אמנם ידוע ליהי לך כי בין אמונת הלב לאמונת השכל הוא מרחק רב ועצום, אלפי רבבות פרסאות עד אין מספר. וצריך הרגל מדי יום ויום שנה ושנתיים או יותר לפי מה שהוא אדם'. [ולכן לא די לקרוא בספר זה, אלא יש להחדיר את הדברים ללב כדלהלן]. ובפרט בעקבתא דמשיחא שזהו שער הנו"ן שבו נמצאים ישראל - האפיקורסות, כמ"ש שומר אמונים סוף מאמר האמונה בשם אוה"ח הקדוש וספר עשירית האיפה. וכ"כ שיחות הר"ן (אות לה' ורכ').
ויש להזהיר שאסור לעיין בספרי חקירות ופילוסופיה! כמ"ש חיי מוהר"ן (אות תז' תט') בגודל הפגם באמונה שנגרם לאנשים בדורות האחרונים מחמת ספרי הגדולים כמורה נבוכים ושער היחוד ועוד. וכ"כ הג"ר בן ציון אבא שאול בספרו אור לציון זכרון אליהו עמ' רמט'. [אלא הדרך הנכונה לחזק אמונה היא כמ"ש למעלה כדרך רבותינו לשנן ראיות פשוטות לאמונה. ויש תועלת גדולה ללמוד

והנני מכיר את המחבר שידי רב לו בעסק התורה הקדושה בעיניו ובהלכה למעשה. ואברכהו שיזכה להגדיל תורה בהלכה ובאמונה. וכבר כתב הרמב"ם (בפירוש המשניות בסוף ברכות) כי יקר בעיני ללמד עיקר מעיקרי הדת והאמונה יותר מכל אשר אלמדהו!

ובטוחני בעזר ה' יתברך שמי שיעיין בספרו ימצא חיזוק רב באמונה ובטחון ובהשקפה שוורה. וגם הרחוקים שיקראו בספרו יתעורר לבם להתקרב ולהאמין בהש"י.

בברכת התורה

יצחק יוסף

בן הג"ר אברהם יוסף שליט"א

נכד מרן הג"ר עובדיה יוסף זצ"ל

ראש כולל שערי ציון

בספר הנפלא 'השם לנגד'. שביירר היטב את יסודות האמונה מחמת הבריאה, מחמת קבלת האבות, ומחמת הגילויים הרוחניים שהיו לאבותינו. והוא ליקוט נפלא.

ויש להוסיף פרט חשוב מאד שאמר רבי נחמן (שיח שרפי קודש ח"ג אות תצו') שמי שלא מתבודד כל יום הרי הוא לומד עם היצה"ר בחברותא מורה נבוכים... נמצא שחייב אדם לדבר עם הש"י שדבר זה מאד מחדיר את האמונה שיש למי להודות ולמי לספר את הקושי ובמי להעזר, וממי לבקש על כל פרט בחיים. שהרי דרך החיזוק באמונה היא לשנן אמונה בפה כמ"ש ליקו"מ ח"ב מד', ושיחות הר"ן קמב', ושו"ת אגרות משה אר"ח ח"ד קיז'. וכך אמר החזו"א לגרא"צ טורצ'ין (ממחברי הספר שונה הלכות): **הכל חושבים שהאמונה נמצאת לכל יהודי בכיסו. טעות גדולה בידם. כי בכדי לקנות אמונה נצרך האדם לעבוד בכל יום ויום. ובאם לא יעבוד לא יהיה לו אותה.** ואם תרצה לדעת האידך? הנה אשאלך מה תעשה בצאתך לרחובה של עיר לקנות מנעלים לרגליך תחת המנעלים שנקרעו ופרוץ מרובה על העומד. הרי תקח מעות מכיסך ותצא השוקה לחנות לקנות. דע לך כי לא כך היא דרכה של תורה, אלא עמוד לרגע בסמוך לפתח הבית ופתח פיך לה' האלוקים שייזמן לך נעליים מתאימות במידה הנכונה, שתזכה לפנות אל המוכר הראוי וטוב עבורך, ואף גם הסכום שיושת עליך יהיו כראוי וכהוגן. אז תצא לשוק ותצליח בכל אשר תפנה. כמו"כ בפנותך דבר יום ביומו לקנות לחם וחלב לבני ביתך אין הדברים פשוטים כלל וכלל, אלא העתר בתפילה לקוב"ה שתזכה למצוא את מבוקשך בנקל. וכך נמצאת עובד כל ימי חיך על קנין האמונה. (באר החיים (בידרמן שבועות עמ' תסה'), וכן שמעתי מעשה זה מהגר"מ לאנג ומהרב אליהו דיסקין שליט"א. ונדפס גם בקונ' מספד גדול על הרבנית קנייבסקי מהרב מאיר קסלר עמ' לז').

ובספר דעת שלמה (מהמשגיח הגר"ש וולבה, מאמרי מתן תורתנו עמ' שעא') נהירנא כי באתי פעם אל מרן ציס"ע הגאון רבי יחזקאל לוינשטיין זלה"ה ואמר לי **האתה יודע שיש בורא עולם? אם כן סע לשלום לשיבה ותגיד שם שישנו בורא עולם!!!** וכמובן התקשיתי להבין דמאי קמ"ל לכאורה? ואינני זוכר כמה זמן גלגלתי בקושיא זו, אם שבועיים או חדשיים. עד שהדברים התחילו להאיר לי. ייתכן שמשגיח בשיבה יגיד שיחות וועדים במשך עשרות שנים, ותמיד ידבר על אמונה, ועל הבורא עולם, ולא ידע ולא ירגיש כלל כי הבורא עולם חי... ועוד זאת צבור שלם של לומדי תורה העוסקים בתורה ומצוות ותפלה כל הימים בדייקנות ובשקידה, וגם צבור כזה ייתכן שלא יידע ולא ירגיש כלל כי הבורא עולם חי...

**לזכרון עולם בהיכל ה'
נר ה' נשמת אדם
ספר זה מוקדש לעילוי נשמת אימי מורתי**

רותי אריה ז"ל בת ר' יהודה צוברי ז"ל

אשה אהובה על הבריות
בהקרנת פנים מאירות לכל אדם
חינכה את צאצאיה לדרך ארץ ולמידות טובות
נלקחה מאיתנו לדאבון נפשנו בפתע פתאום
בדמי ימיה והיא בת נ"ב בלבד
ביום י"ד כסלו תשנ"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

**שפע ברכה והצלחה לידידי היקר
מזכה הרבים רודף צדקה וחסד**

**הרב אריה יהודה ארטמן בן שרה
ונ"ב סמדר שירה בת גאולה**

וילדיהם

**בתיה בת סמדר שירה
יצחק נתן בן סמדר שירה
רבקה בת סמדר שירה
ינון נחמן בן ליה נורית
שרה בת ליה נורית**

יה"ר שיוזכו לשנים רבות נעימות וטובות,
מתוך בריאות איתנה ופרנסה ברווח,
ונחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם, אמן,

שפע ברכה והצלחה
לזכריה קוממי יה"ר

שימלא ה'
כל משאלות ליבו לטובה
ויזכה לשנים רבות
נעימות וטובות
מתוך בריאות איתנה
עושר ואושה, אמן,

ברכה והצלחה
לאבי היקר מר יפת אריה הי"ו
ולאחיותי היקרות מיכל ואפרת

יהי רצון שיזכו לברכה מאת ה'
ויתברכו בכל התחומים
בבריאות איתנה,
פרנסה ברווח, אריכות ימים
ונחת מיוצאי חלציהם, אמן,

ברכה והצלחה
ליעקב בן נורביניש
וחגית בת ולנטינה וליה חן.

שיזכו לברכה והצלחה בכל
מעשה ידיהם וירונו נחת דקדושה
מכל יוצאי חלציהם, אמן.

הוקדש ע"י
הרב חיים אהרונוב כהן שליט"א

שפע ברכה והצלחה
ליניב שמחי בן ציונה יה"ר
וילדיו:
אביה נחמן, נתנאל ואדל

שפע הצלחה:
נתן בן הילה
והללי בת אדל

שימלא ה' כל משאלות ליבו לטובה
ויזכה לרוות נחת דקדושה
מכל יוצא חלציו, אמן.

לעילוי נשמת
האיש הכשר שנפטר
בשם טוב מן העולם
פנחס חיים בן רחל נורביש ז"ל

נלב"ע ט"ז תשרי תשפ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.

לזכרון עולם בהיכל ה'
נר ה' נשמות אדם
לעילוי נשמת הורי היקרים

שלום בן משולם
נלב"ע יט תמוז תש"ס

רותי בת רחמים
נלבע כ"ט אלול תשפ"ד

חלק ראשון: מציאות הבורא

25	.....	הקדמה
27	.....	פרק א: מציאות הבורא
33	.....	פרק ב: פלאי הבריאה
39	.....	פרק ג: לטבוע בטבע
49	.....	פרק ד: מדענים מדברים
53	.....	פרק ה: האדם מחפש משמעות
59	.....	פרק ו: מדוע איינשטיין לא הניח תפילין
67	.....	פרק ז: מדוע מדענים מתעלמים
79	.....	פרק ח: אמת מאורי תצמח
81	.....	פרק ט: אל תעצמו עיניים!
85	.....	פרק י: (נספח לפרק א): לוגיקה מול מדע

חלק שני: אמיתות התורה

97	.....	פתיחה: היהדות לעומת שאר הדתות
103	.....	פרק יא: אמיתות מעמד הר סיני - חלק א'
109	.....	פרק יב: אמיתות מעמד הר סיני - חלק ב'
117	.....	פרק יג: בעיית הספקנות
129	.....	פרק יד: רציפות היסטורית
135	.....	פרק טו: התגלות המונית
141	.....	פרק טז: נקודות אור בחשכה
147	.....	פרק יז: הנבואה: פתיחה
153	.....	פרק יח: נבואות שהתגשמו
163	.....	פרק יט: בין אמת לתעמולה
169	.....	פרק כ: ידע על אנושי
173	.....	פרק כא: אמיתות תורה שבעל פה

חלק שלישי: איכות חיים יהודית

183.....	פתיחה
187.....	פרק כב: אריכות ימים בהישג יד
197.....	פרק כג: עולם חסד יבנה
199.....	פרק כד: יושרה
203.....	פרק כה: על מי מנוחות
211.....	פרק כו: משפחה מוגנת
219.....	פרק כז: חינוך מול הפקרות
223.....	פרק כח: סוד המוח היהודי
227.....	פרק כט: איכות חיים מקוונת
233.....	פרק ל: סוד ההצלחה

חלק רביעי:

מוסר אלוקי מול מוסר אנושי

241.....	פרק לא: מוסר ללא אלוקים הייתכן?
245.....	פרק לב: בין מוסר אלוקי לאנושי
249.....	פרק לג: נזקי המוסר היחסי
261.....	פרק לד: מוסר יחסי, הייתכן?
265.....	פרק לה: בין קוד מוסרי לחיים מוסריים
269.....	פרק לו: מהות שלטון החוק
275.....	פרק לז: סדר חברתי ולא צדק
281.....	פרק לח: "העיקר הלב!"

חלק חמישי:

נושאים אקטואליים העומדים על סדר היום

287.....	פרק לט: גיוס בני ישיבות
305.....	פרק מ: מעמד האישה ביהדות
319.....	פרק מא: בחירה חופשית
325.....	פרק מב: גיל העולם
333.....	פרק מג: אבולוציה: תאוריה בקריסה